

యో గ ద ర్శ నం

॥ శ్రీ గురు ప్రార్థనా ॥

గురుర్బ్రహ్మ గురుర్విష్ణుః, గురుర్దేవో మహేశ్వరః ।
గురుస్సాక్షాత్ పరం బ్రహ్మ తస్మై శ్రీగురవే నమః ॥

॥ శ్రీనివాస ప్రార్థనా ॥

భాస్వచ్ఛంద్రసమే యదీయనయనే, భార్యా యదీయా రమా
యస్మాద్విశ్వస్పృడప్యభూద్యమికులం, యద్ధ్యానయుక్తం సదా ।
నాథో యో జగతాం నగేంద్రదుహితుః, నాథోఽపి యద్భక్తిమాన్
తాతో యో మదనస్య యో దురితహా, తం వేంకటేశం భజే ॥

॥ పతంజలి ప్రార్థనా ॥

చిత్తస్య వృత్తిమనురుద్ధ్య సుసాధనాభిః జీవః సమాధిమధిగచ్ఛతి యన్మతేన ।
యోగాస్తథా వసుమితా అధియోగశాస్త్రం యేనాశ్రితా మమ పతంజలయే నమోఽస్మై ॥
నమో హిరణ్యగర్భాదిభ్యః, యోగ విద్యాసంప్రదాయ కర్తృభ్యః, ।
వంశర్షిభ్యః, నమో మహద్భ్యః, నమో గురుభ్యః ॥

యోగదర్శనం పుటచనం - బ్రహ్మశ్రీ కుప్పా విశ్వనాథ శర్మ గారిచే ప్రారంభం

॥ శ్రీకృష్ణ ప్రార్థనా ॥

వసుదేవసుతం దేవం, కంసచాణూరమర్దనమ్ ।
దేవకీపరమానందం, కృష్ణం వందే జగద్గురుమ్ ॥

॥ శ్రీ గీతా ప్రార్థనా ॥

సర్వోపనిషదోగావః, దోగ్ధా గోపాలనందనః ।
పార్థో వత్సస్సుధీర్భక్తా, దుగ్ధం గీతామృతం మహత్ ॥

॥ అథ, శ్రీమద్భగవద్గీతాసు, ఉపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
 శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే, భక్తి యోగోనామ, ద్వాదశో2ధ్యాయః ॥
 ॥ అర్జున ఉవాచ ॥

ఏవం సతతయుక్తా యే భక్తాస్త్యాం పర్యుపాసతే ।
 యే చాప్యక్షరమవ్యక్తం తేషాం కే యోగవిత్తమాః ॥ 12-01 ॥

॥ శ్రీ భగవంతువాచ ॥
 మయ్యావేశ్య మనో యే మాం నిత్యయుక్తా ఉపాసతే ।
 శ్రద్ధయా పరయోపేతాః తే మే యుక్తతమా మతాః ॥ 12-02 ॥

యే త్వక్షరమనిర్దేశ్యమ్ అవ్యక్తం పర్యుపాసతే ।
 సర్వత్రగమచింత్యం చ కూటస్థమచలం ధ్రువం ॥ 12-03 ॥

సన్నియమ్యేంద్రియగ్రామం సర్వత్ర సమబుద్ధయః ।
 తే ప్రాప్నువంతి మామేవ సర్వభూతహితే రతాః ॥ 12-04 ॥

క్షేతో2ధికతరస్తేషామ్ అవ్యక్తాసక్తచేతసాం ।
 అవ్యక్తా హి గతిర్దుఃఖం దేహవద్భిరవాప్యతే ॥ 12-05 ॥

యే తు సర్వాణి కర్మాణి మయి సన్న్యస్య మత్పరాః ।
 అనన్యేనైవ యోగేన మాం ధ్యాయంత ఉపాసతే ॥ 12-06 ॥

తేషామహం సముద్ధర్తా మృత్యుసంసారసాగరాత్ ।
 భవామి నచిరాత్పార్థ మయ్యావేశితచేతసాం ॥ 12-07 ॥

మయ్యేవ మన ఆధత్స్వ మయి బుద్ధిం నివేశయ ।
 నివసిష్యసి మయ్యేవ అత ఊర్ధ్వం న సంశయః ॥ 12-08 ॥

అథ చిత్తం సమాధాతుం న శక్నోషి మయి స్థిరం ।
 అభ్యాసయోగేన తతః మామిచ్ఛాప్తుం ధనంజయ ॥ 12-09 ॥

అభ్యాసే2ప్యసమర్థో2సి మత్కర్మపరమో భవ ।
 మదర్థమపి కర్మాణి కుర్వన్సిద్ధిమవాప్స్యసి ॥ 12-10 ॥

అథైతదప్యశక్తో2సి కర్తుం మద్యోగమాశ్రితః ।
 సర్వకర్మఫలత్యాగం తతః కురు యతాత్మనాన్ ॥ 12-11 ॥

శ్రేయో హి జ్ఞానమభ్యాసాత్ జ్ఞానాద్ధ్యానం విశిష్యతే ।

ధ్యానాత్కర్మఫలత్యాగః త్యాగాచ్చాంతిరనంతరం ॥

॥ 12-12 ॥

అద్వేష్టా సర్వభూతానాం మైత్రః కరుణ ఏవ చ ।

నిర్మమో నిరహంకారః సమదుఃఖసుఖః క్షమీ ॥

॥ 12-13 ॥

సంతుష్టస్సతతం యోగీ యతాత్మా దృఢనిశ్చయః ।

మయ్యర్పితమనోబుద్ధిః యో మద్భక్తస్స మే ప్రియః ॥

॥ 12-14 ॥

యస్మాన్నోద్విజతే లోకః లోకాన్నోద్విజతే చ యః ।

హర్షామర్షభయోద్వేగైః ముక్తో యస్స చ మే ప్రియః ॥

॥ 12-15 ॥

అనపేక్షశ్శుచిర్దక్షః ఉదాసీనో గతవ్యథః ।

సర్వారంభపరిత్యాగీ యో మద్భక్తస్స మే ప్రియః ॥

॥ 12-16 ॥

యో న హృష్యతి న ద్వేష్టి న శోచతి న కాంక్షతి ।

శుభాశుభపరిత్యాగీ భక్తిమాన్యస్స మే ప్రియః ॥

॥ 12-17 ॥

సమశ్చత్రౌ చ మిత్రే చ తథా మానావమానయోః ।

శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు సమస్సంగవివర్జితః ॥

॥ 12-18 ॥

తుల్యనిందాస్తుతిర్మానీ సంతుష్టో యేన కేనచిత్ ।

అనికేతస్స్థిరమతిః భక్తిమాన్మే ప్రియో నరః ॥

॥ 12-19 ॥

యే తు ధర్మామృతమిదం యథోక్తం పర్యుపాసతే ।

శ్రద్ధధానా మత్పరమాః భక్తాస్తే2తీవ మే ప్రియాః ॥

॥ 12-20 ॥

॥ ఇతి, శ్రీమద్భగవద్గీతాసు, ఉపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,

శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే, భక్తి యోగోనామ, ద్వాదశో2ధ్యాయః ॥

॥ అథ, శ్రీమద్భగవద్గీతాసు, ఉపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,

శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే, క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ విభాగ యోగోనామ, త్రయోదశో2ధ్యాయః ॥

॥ శ్రీభగవోనువాచ ॥

ఇదం శరీరం కాంతేయ క్షేత్రమిత్యభిధీయతే ।

ఏతద్యో వేత్తి తం ప్రాహుః క్షేత్రజ్ఞ ఇతి తద్విదః ॥

॥ 13-01 ॥

క్షేత్రజ్ఞం చాపి మాం విద్ధి సర్వక్షేత్రేషు భారత ।

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోర్జ్ఞానం యత్తజ్ఞానం మతం మమ ॥

॥ 13-02 ॥

తత్ క్షేత్రం యచ్చ యాదృక్చ యద్వికారి యతశ్చ యత్ ।	
స చ యో యత్ప్రభావశ్చ తత్సమాసేన మే శృణు ॥	॥ 13-03 ॥
ఋషిభిర్బహుధా గీతం ఛందోభిర్వివిధైః పృథక్ ।	
బ్రహ్మసూత్రపదైశ్చైవ హేతుమద్భిర్వినిశ్చితైః ॥	॥ 13-04 ॥
మహాభూతాన్యహంకారః బుద్ధిరవ్యక్తమేవ చ ।	
ఇంద్రియాణి దశైకం చ పంచ చేంద్రియగోచరాః ॥	॥ 13-05 ॥
ఇచ్ఛా ద్వేషస్సఖం దుఃఖం సంఘాతశ్చేతనా ధృతిః ।	
ఏతత్ క్షేత్రం సమాసేన సవికారముదాహృతం ॥	॥ 13-06 ॥
అమానిత్వమదంభిత్వమ్ అహింసా క్షాంతిరార్జవం ।	
ఆచార్యోపాసనం శౌచం స్థైర్యమాత్మవినిగ్రహః ॥	॥ 13-07 ॥
ఇంద్రియార్థేషు వైరాగ్యమ్ అనహంకార ఏవ చ ।	
జన్మమృత్యుజరావ్యాధిదుఃఖదోషానుదర్శనం ॥	॥ 13-08 ॥
అసక్తిరనభిష్పంగః పుత్రదారగృహోదిషు ।	
నిత్యం చ సమచిత్తత్వమ్ ఇష్టానిష్టోపపత్తిషు ॥	॥ 13-09 ॥
మయి చానన్యయోగేన భక్తిరవ్యభిచారిణీ ।	
వివిక్తదేశసేవిత్వమ్ అరతిర్జనసంసది ॥	॥ 13-10 ॥
అధ్యాత్మజ్ఞాననిత్యత్వం తత్త్వజ్ఞానార్థదర్శనం ।	
ఏతత్ జ్ఞానమితి ప్రోక్తమ్ అజ్ఞానం యదతోఽన్యథా ॥	॥ 13-11 ॥
జ్ఞేయం యత్తత్ప్రవక్ష్యామి యత్ జ్ఞాత్వామృతమశ్నుతే ।	
అనాదిమత్పరం బ్రహ్మ న సత్తన్నాసదుచ్యతే ॥	॥ 13-12 ॥
సర్వతః పాణిపాదం తత్ సర్వతోఽక్షిశిరోముఖం ।	
సర్వతఃస్పృశ్యమింద్రోకే సర్వమావృత్య తిష్ఠతి ॥	॥ 13-13 ॥
సర్వేంద్రియగుణాభాసం సర్వేంద్రియవివర్జితం ।	
అసక్తం సర్వభృచ్చైవ నిర్గుణం గుణభోక్తృ చ ॥	॥ 13-14 ॥
బహిరంతశ్చ భూతానామ్ అచరం చరమేవ చ ।	
సూక్ష్మత్వాత్తదవిజ్ఞేయం దూరస్థం చాంతికే చ తత్ ॥	॥ 13-15 ॥

అవిభక్తం చ భూతేషు విభక్తమివ చ స్థితం ।	
భూతభర్తృ చ తద్ జ్ఞేయం గ్రసిష్ణు ప్రభవిష్ణు చ ॥	॥ 13-16 ॥
జ్యోతిషామపి తజ్జ్యోతిః తమసః పరముచ్యతే ।	
జ్ఞానం జ్ఞేయం జ్ఞానగమ్యం హృది సర్వస్య విష్ఠితం ॥	॥ 13-17 ॥
ఇతి క్షేత్రం తథా జ్ఞానం జ్ఞేయం చోక్తం సమాసతః ।	
మద్భక్త ఏతద్విజ్ఞాయ మద్భావాయోపపద్యతే ॥	॥ 13-18 ॥
ప్రకృతిం పురుషం చైవ విద్ధ్యనాదీ ఉభావపి ।	
వికారాంశ్చ గుణాంజ్ఞైవ విద్ధి ప్రకృతిసంభవాన్ ॥	॥ 13-19 ॥
కార్యకారణకర్తృత్వే హేతుః ప్రకృతిరుచ్యతే ।	
పురుషస్సుఖదుఃఖానాం భోక్తృత్వే హేతురుచ్యతే ॥	॥ 13-20 ॥
పురుషః ప్రకృతిస్థో హి భుంక్తే ప్రకృతిజాన్గుణాన్ ।	
కారణం గుణసంగోఽస్య సదసద్యోనిజన్మసు ॥	॥ 13-21 ॥
ఉపద్రష్టానుమంతా చ భర్తా భోక్తా మహేశ్వరః ।	
పరమాత్మేతి చాప్యుక్తః దేహేఽస్మిన్ పురుషః పరః ॥	॥ 13-22 ॥
య ఏవం వేత్తి పురుషం ప్రకృతిం చ గుణైస్సహ ।	
సర్వథా వర్తమానోఽపి న స భూయోఽభిజాయతే ॥	॥ 13-23 ॥
ధ్యానేనాత్మని పశ్యంతి కేచిదాత్మానమాత్మనా ।	
అన్యే సాంఖ్యేన యోగేన కర్మయోగేన చాపరే ॥	॥ 13-24 ॥
అన్యే త్వేవమజానంతః శ్రుత్వాన్యేభ్య ఉపాసతే ।	
తేఽపి చాతితరంత్యేవ మృత్యుం శ్రుతిపరాయణాః ॥	॥ 13-25 ॥
యావత్సంజాయతే కించిత్ సత్త్వం స్థావరజంగమం ।	
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగాత్ తద్విద్ధి భరతర్షభ ॥	॥ 13-26 ॥
సమం సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠంతం పరమేశ్వరం ।	
వినశ్యత్స్వవినశ్యంతం యః పశ్యతి స పశ్యతి ॥	॥ 13-27 ॥
సమం పశ్యన్ హి సర్వత్ర సమవస్థితమీశ్వరం ।	
న హినస్త్యాత్మనాత్మానం తతో యాతి పరాం గతిం ॥	॥ 13-28 ॥

ప్రకృత్యైవ చ కర్మాణి క్రియమాణాని సర్వశః ।

యః పశ్యతి తథాత్మానమ్ అకర్తారం స పశ్యతి ॥

॥ 13-29 ॥

యదా భూతప్యథగ్భావమ్ ఏకస్థమనుపశ్యతి ।

తత ఏవ చ విస్తారం బ్రహ్మ సంపద్యతే తదా ॥

॥ 13-30 ॥

అనాదిత్వాన్నిర్గుణత్వాత్ పరమాత్మాయమవ్యయః ।

శరీరస్థోఽపి కౌంతేయ న కరోతి న లిప్యతే ॥

॥ 13-31 ॥

యథా సర్వగతం సౌక్షాన్యత్ ఆకాశం నోపలిప్యతే ।

సర్వత్రావస్థితో దేహే తథాత్మా నోపలిప్యతే ॥

॥ 13-32 ॥

యథా ప్రకాశయత్యేకః కృత్స్నం లోకమిమం రవిః ।

క్షేత్రం క్షేత్రీ తథా కృత్స్నం ప్రకాశయతి భారత ॥

॥ 13-33 ॥

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరేవమ్ అంతరం జ్ఞానచక్షుషా ।

భూతప్రకృతిమోక్షం చ యే విదుర్యాంతి తే పరం ॥

॥ 13-34 ॥

॥ ఇతి, శ్రీమద్భగవద్గీతాసు, ఉపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే, క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ విభాగ యోగోనామ, త్రయోదశో2ధ్యాయః ॥

యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణః యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః ।

తత్ర శ్రీర్విజయో భూతి : ధ్రువానీతిర్మతిర్మమ ॥

॥ అథ క్షహా ప్రార్థనా ॥

యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్ ।

తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమో2స్తు తే ॥

॥ అథ భగవత్సమర్పణమ్ ॥

కాయేన వాచా మనసేన్ద్రియైర్వా బుధ్యాత్మనా వా ప్రకృతేస్స్వభావాత్ ।

కరోమి యద్యత్ సకలం పరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

॥ అథ లోకజ్ఞేషు ప్రార్థనా ॥

సర్వే భవన్తు సుఖినః సర్వే సన్తు నిరామయాః ।

సర్వే భద్రాణి పశ్యన్తు మా కశ్చిత్ దుఃఖభాగ్భవేత్ ॥

॥ అథ మంగళమ్ ॥

శ్రియః కాంతాయ కల్యాణనిధయే నిధయే2ర్థినామ్ ।

శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥